

FOSSIELE BEENDEREN UIT DE ZEEUWSE WATEREN

Afdeling Public Relations Ned. Aardolie My

Reeds lang worden door vissers grote hoeveelheden fossiele beenderen opgehaald uit de Zeeuwse wateren. Ook een schelpenzuiger, die ter hoogte van Ellewoutsdijk in de Westerschelde opereert, heeft in de loop der jaren al een grote hoeveelheid fossiele beenderen boven gebracht. Een klein deel van deze vondsten is terecht gekomen in het museum van het Zeeuwsch Genootschap te Middelburg, het Gemeentemuseum te Zierikzee en het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie te Leiden. Verder is nog een gedeelte, vooral afkomstig van de schelpenzuigers, in enige andere musea en in handen geraakt van amateurs. Verreweg het grootste gedeelte van de vondsten is echter meteen weer overboord geworpen en aldus voor de wetenschap verloren gegaan.

Al deze vondsten zijn toevallig gedaan door vissers en werklieden aan boord der schelpenzuigers bij de normale uitoefening van hun beroep.

De laatste tien jaar is echter ook meer doelbewust naar fossiele beenderen gevist. Ieder jaar is namelijk één dag door de Zierikzeese mosselkotter z.z.8 speciaal gevist met het doel fossiele beenderen te bemachtigen. Er ging dan steeds een uitgebreid gezelschap wetenschapsbeoefenaars mee aan boord. Iedere tocht heeft tot nu toe fossiele beenderen opgeleverd, die werden verdeeld over de musea te Zierikzee, Middelburg en Leiden.

Het succes van deze tochten heeft bij de winnaars van de Koninklijke/ Shell-prijs het plan doen ontstaan voor 'n gehele maand een mosselvaartuig te huren om systematisch alle vindplaatsen van fossiele beenderen in de Zeeuwse wateren af te korren. Er zou dagelijks ongeveer zes uur gevist kunnen worden met vier korren in plaats van de twee uur met twee korren, die er tijdens de jaarlijkse vistochten beschikbaar waren. De heren Kortembout van der Sluijs en Overweel zijn er van overtuigd, dat op deze manier een enorme massa wetenschappelijk uiterst waardevol materiaal zou kunnen worden verzameld.

De geschiktste maand om de beenderen te vissen is juni, aangezien dan op redelijke weersomstandigheden mag worden gerekend. Het is dan bovendien slap in 't mosselenbedrijf en dus de beste tijd om een schip te huren. Hoeveel tijd de bewerking van het gevonden materiaal in beslag zal nemen, is moeilijk te schatten. Dit zal uiteraard sterk van de hoeveelheid beenderen afhangen. Tot nu toe leverde de datering

Aan boord van de Zz8

van opgeviste beenderen vrij veel moeilijkheden op en dit geldt zeker voor de beenderen uit de Zeeuwse wateren, waar zowel vondsten uit het Praetiglien als uit het Weichselien en dus wellicht ook uit één of meer van de tussenliggende glacialen en interglacialen gedaan zijn. Men weet immers van opgeviste beenderen niet uit welke laag ze afkomstig zijn. De heer Overweel is bezig een methode te ontwikkelen om door middel van röntgen-poeder-diagrammen het fluor-gehalte der beenderen en daarmee hun ouderdom, te bepalen. Het fluor-gehalte van de beenderen neemt namelijk met de geologische ouderdom toe en dit proces schijnt niet of nauwelijks van andere factoren dan van tijd afhankelijk te zijn. Dit zou het dus mogelijk maken de gevonden beenderen ook voor stratigrafische doeleinden te gebruiken.

Een deel van de vangst wordt binnen gehaald

De bodem van de Zeeuwse wateren neemt als vergaarbak van fossiele zoogdieren een belangrijke plaats in. Van de 74 tot dusver uit ons land bekende soorten zijn er 29 in de Zeeuwse wateren gevonden. Doordat de kleinere beenderen door de mazen van de netten glippen, zijn deze tot nu toe uit de Zeeuwse wateren nog niet bekend en kunnen deze hier ook niet verwacht worden. Dit geldt met name voor de muizen en insectivoren.

De bodem van de Zeeuwse wateren neemt als vergaarbak van fossiele zoogdieren een belangrijke plaats in. Van de 74 tot dusver uit ons land bekende soorten zijn er 29 in de Zeeuwse wateren gevonden. Doordat de kleinere beenderen door de mazen van de netten glippen, zijn deze tot nu toe uit de Zeeuwse wateren nog niet bekend en kunnen deze hier ook niet verwacht worden. Dit geldt met name voor de muizen en insectivoren.

Als men bedenkt, dat er tegenwoordig nog ongeveer 150 soorten zoogdieren in het wild in Nederland leven, mag worden aangenomen, dat de kennis omtrent de fossiele zoogdieren in ons land nog uiterst gering is, temeer als men weet dat de 74 tot dusver bekende soorten tot verschillende na elkaar geleefd hebbende faunae behoren. Er worden dan ook nog steeds nieuwe soorten gevonden. Zo zijn er, sinds 1950, tien nog niet eerder uit het Pleistoceen van Nederland bekende soorten gevonden. De helft hiervan is afkomstig uit de Zeeuwse wateren. Dit bewijst wel, hoe belangrijk dit gebied is voor het verzamelen van nieuwe gegevens over de ontwikkeling van onze zoogdierenfaunae in het Pleistoceen. Ook zal hier wellicht eens de fossiele mens worden gevonden. Uit de Zeeuwse wateren zijn wel palaeolithische stenen werktuigen bekend, maar beenderen van de pleistocene vervaardigers van deze werktuigen werden tot nu toe niet aangetroffen.

Het intensief zoeken naar fossielen in de Oosterschelde wordt met het oog op de uitvoering van het Deltaplan van zeer veel belang. Wanneer, binnen afzienbare tijd, de Oosterschelde wordt afgesloten, zullen immers de diepe geulen, waarin de beenderen liggen, door een sliblaag bedekt raken, waardoor de op de bodem liggende fossielen onbereikbaar worden. En juist hier worden de meeste van de zo belangrijke "zwarte botten" uit het Praetiglien gevonden. De Koninklijke Marine is in beginsel bereid medewerking te verlenen, voorzover dat met beschikbare middelen mogelijk zal zijn.